

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 359/2024-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **PROGRES – Pozemné stavby, a. s.**, Masarykova 16, Prešov, IČO 00 605 921, zastúpenej DPP Martaus & Partners, s. r. o., Jána Milca 788/5, Žilina, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 18Co/35/2020-316 z 27. januára 2022 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/100/2022 z 30. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. apríla 2024 v znení doplneného podania doručeného ústavnému súdu 20. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov v civilnom spore sťažovateľky, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

2. Strany sporu o vydanie bezdôvodného obohatenia vedeného pred všeobecnými súdmi sú spoluvlastníkmi nehnuteľnosti v k. ú. Prešov (parcela KNC č. ████████); žalovaná sťažovateľka v rozsahu 2/6 k celku a žalobca v rozsahu 15/96 k celku. V súdnom konaní nebolo sporné, že parcela funguje nielen ako nevyhnutný prejazd k jednotlivým stavbám, ale aj ako parkovisko. Z dôvodu dlhodobého komerčne využívaného parcely žalobca podal postupne štyri žaloby, ktorými sa domáhal určenia, či mu patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie jeho podielu na nehnuteľnosti bez právneho dôvodu (resp. za to, že neužíva spoločnú vec v rozsahu zodpovedajúcom jeho spoluvlastníckemu podielu), a to za rozličné časové obdobia.

2.1. V konaní vedenom pred Okresným súdom Prešov pod sp. zn. 15C/10/2014, v ktorom išlo o vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 23. januára 2012 do 22. januára 2014, okresný

súd rozhodol rozsudkom z 9. februára 2016 tak, že žalobu zamietol. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 7Co/62/2016 z 27. októbra 2016 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

2.2. Konanie vedené pred okresným súdom pod sp. zn. 9C/126/2016, v ktorom sa žalobca domáhal vydania medzitýmneho rozsudku, ktorým by súd určil, že mu patrí právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 23. januára 2014 do 15. apríla 2016, a konanie vedené pred okresným súdom pod sp. zn. 9C/40/2018, v ktorom vymedzil obdobie od 13. septembra 2016 – 13. septembra 2018, bolo spojené do jedného konania vedeného pod sp. zn. 9C/126/2016. Rozsudkom okresného súdu z 1. júna 2020 v spojení s napadnutým rozsudkom krajského súdu bola žaloba zamietnutá. Konajúce súdy dospeli k záveru, že užívaný nie je pozemok, ale samostatná vec – stavba na ňom, čo predmetom konania nebolo. Na námietku sťažovateľky o neaplikovaní prekážky rozsúdenej veci okresný súd zdôrazňujúci iné časové obdobia, za ktoré si žalobca uplatňoval požadovaný nárok, uviedol, že predmet konaní bol rozdielny, prekážka veci rozsúdenej nebola daná, a námietku sťažovateľky vyhodnotil ako nesprávnu.

Proti rozsudku odvolacieho súdu sťažovateľka podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. d) a f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Dôvodila námietkou totožnosti tejto veci s právoplatne skončenou vecou vedenou na okresnom súde pod sp. zn. 15C/10/2014, a preto žiadala konanie v nadväznosti na § 230 CSP zastaviť. Súčasne namietala porušenie svojho práva na spravodlivý proces v podobe porušenia práva na riadne odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku, v ktorom sa krajský súd len stroho vysporiadal s námietkou právoplatne skončenej veci. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol podľa § 447 písm. b) CSP, keďže ho podala neoprávnená osoba.

2.3. Napokon o žalobe (ako štvrtej v poradí) znejúcej na zaplatenie náhrady za neužívanie spoločnej veci (parcely C-KN č. ■■■■■ za obdobie od 1. februára 2020 do 1. februára 2023 okresný súd rozhodol uznesením sp. zn. 34C/72/2023 z 3. apríla 2024 o zastavení konania podľa § 161 ods. 2 CSP, teda z dôvodu nedostatku procesnej podmienky konania v podobe prekážky rozhodnutej veci (v čase podania ústavnej sťažnosti ešte neprávoplatné, *pozn.*). Súd dôvodil, že časové obdobie, za ktoré si žalobca uplatňuje žiadaný nárok, považuje za irelevantné, pretože to len nadväzuje na základný nárok, a to všetko za situácie, ak sa skutkové vymedzenie predmetného nároku žiadnym spôsobom nezmenilo a neboli uvedené žiadne nové skutkové tvrdenia odôvodňujúce uplatnený nárok. V závere sa stotožnil so sťažovateľkou, že opakované rozhodovanie v tej istej veci je porušením princípu právnej istoty.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka (na viacerých miestach ústavnej sťažnosti) zdôrazňuje, že hoci sa môže javiť, že rozhodnutie okresného súdu v spojení s rozhodnutím krajského súdu (o zamietnutí žaloby) bolo vydané v jej prospech, tieto rozhodnutia sú vydané v jej neprospech, a to práve z dôvodu stavu právnej neistoty, keďže o veci sa už skôr právoplatne rozhodlo. Je preto v neprospech sťažovateľky, aby boli v budúcnosti opakovane vydané ďalšie meritórne rozhodnutia v tej istej veci (ako je rozhodnutie okresného súdu a krajského súdu) na základe totožných žalôb. V naznačenej súvislosti citovaním relevantných častí judikátu R 40/2013 (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo 44/2010) zotrváva na závere, že aj v prípade, ak má byť predmetom konania nárok, o ktorom

sa už raz právoplatne rozhodlo, hoci za iné časové obdobie, platí, že súd je povinný konanie zastaviť. Ak tak neurobí, koná v rozpore s ústavou. Ďalej sťažovateľka uviedla, že medzitýmny rozsudok súdu o merite veci v pôvodnom konaní musí platiť pri tých istých skutočnostiach, až dokým nedôjde k zmene skutkových okolností (v tomto prípade k zmene dohody vlastníkov nehnuteľností z 19. júna 2000). Preto uvádza, že rozhodujúcim časovým obdobím pre posúdenie oprávnenosti požadovaného nároku nie je obdobie, za ktoré žalobca žiada náhradu, ale obdobie platnosti predmetnej dohody spoluvlastníkov. Na podporu oprávnenosti svojich tvrdení cituje relevantné časti uznesenia okresného súdu z 3. apríla (por. bod 2.3. tohto uznesenia, *pozn.*) s ohľadom na princíp právnej istoty.

4. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka argumentuje porušením princípu stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou, a to opätovným rozhodovaním o tej istej veci (už skôr právoplatne rozhodnutej v pôvodnom konaní), čím došlo k porušeniu neodstrániteľnej podmienky konania v podobe prekážky rozhodnutej veci, porušeniu princípu právnej istoty a práva na spravodlivý proces. Namieta aj nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu tým, že sa nevysporiadal s námietkou sťažovateľky o právoplatne skončenej veci ani jej návrhmi, požiadavkami a namietanými vadami prvostupňového konania.

5. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka polemizuje so záverom, či bola v spore úspešná. Hoci sa môže javiť, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo vydané v jej prospech, zastáva opačný názor, keďže v dôsledku týchto rozhodnutí nastáva pre sťažovateľku stav právnej neistoty (por. bod 3 tohto uznesenia, *pozn.*). Pokiaľ ide o otázku úspešnosti strany v spore, uvádza, že je nelogické, aby sa zastavenia konania (z dôvodu prekážky rozsúdenej veci) domáhala strana, ktorá súdne konania iniciovala, a teda zastavenia konania sa domáha vždy iba žalovaný, lebo zastavenie konania je vždy v jeho prospech. Ak sa mu podarí zastaviť konanie, bude úspešnou stranou, v opačnom prípade je tou stranou, v ktorého neprospech bolo rozhodnuté, a preto bola sťažovateľka ako žalovaná oprávnená podať dovolanie podľa § 424 CSP. V rámci uvedených argumentov preto namieta nesprávne vyhodnotenie § 424 CSP, čím jej najvyšší súd odoprel možnosť, aby jej vec bola preskúmaná na dovolacom súde a aby boli odstránené závažné vady odvolacieho konania (hlavne nerešpektovanie prekážky rozhodnutej veci), ktoré spôsobili nezákonnosť rozhodnutia krajského súdu.

6. Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy sťažovateľka (podľa ustanovení už neplatného a neúčinného zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [(ďalej len „zákon o ústavnom súde“), *pozn.*] odôvodňuje závažnosťou zásahu do jej základných práv a slobôd tým, že sa dostala do právnej neistoty. Hoci bolo pôvodné konanie právoplatne skončené, musela sa ako strana sporu brániť v ďalšom súdnom konaní v trvaní šiestich rokov a vynaložiť zbytočné náklady na trovy právneho zastúpenia.

7. Prostredníctvom doplneného podania sťažovateľka vysvetľuje, že v snahe využiť všetky dostupné právne prostriedky pre zabránenie vydania druhého (nezákonného) rozsudku v tej istej veci podala počas konania na všeobecnom súde viacero podnetov na prešetrenie, či nejde o disciplinárne previnenie sudcu, ktoré boli zamietnuté. Nesúhlasí ani so spôsobom odôvodnenia rozhodnutia Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré obsahovalo odkazy

na rozhodnutia disciplinárnych senátov (2 Ds 4/2008, 2 Dso 1/2010), avšak vynechaním určitej časti vety, čím úplne zmenilo pôvodný zmysel citátu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorý potvrdil zamietavý určovací výrok súdu prvej inštancie o existencii nároku na náhradu za neužívanie pozemku žalobcom, a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorý odmietol sťažovateľkou dovolanie ako podané neoprávnenou osobou podľa § 447 písm. b) CSP.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces rozsudkom krajského súdu:

9. Sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré je mimoriadnym opravným prostriedkom, v dôsledku čoho formálne prichádza do úvahy aktivácia § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde. Avšak nie každé rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku spôsobuje zachovanie lehoty na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté.

10. Z ustálenej judikatúry k princípu zachovania lehoty po podaní dovolania aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ako aj zákonná úprava počítajúca plynutie lehoty dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom v každom prípade predpokladá riadne využitie mimoriadneho opravného prostriedku. O riadnom využití mimoriadneho opravného prostriedku pritom nemožno hovoriť v prípade, že je podaný neoprávnenou osobou, je podaný po lehote, je podaný bez povinného právneho zastúpenia advokátom, prípadne ak je podaný proti rozhodnutiu, proti ktorému právna úprava možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok nepripúšťa. V opačnom prípade by sme totiž pripustili možnosť špekulatívneho predlžovania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (m. m. II. ÚS 91/2019, I. ÚS 149/2020, II. ÚS 322/2020, III. ÚS 279/2022, II. ÚS 384/2023, IV. ÚS 403/2023).

11. O tento prípad ide aj vo veci sťažovateľky, ktorej dovolanie najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol podľa § 447 písm. b) CSP ako podané neoprávnenou osobou, z čoho vyplýva, že sťažovateľka mimoriadny opravný prostriedok riadne nevyužila. Z uvedeného dôvodu nemožno prihliadať na rozhodnutie najvyššieho súdu o odmietnutí jej dovolania v súvislosti s plynutím dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (§ 124 zákona o ústavnom súde). Inými slovami, lehotu na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde nemožno počítať od doručenia rozhodnutia najvyššieho súdu o mimoriadnom opravnom prostriedku sťažovateľke, ktorým bolo dovolanie odmietnuté z dôvodu podania neoprávnenou osobou, keďže takéto využitie mimoriadneho opravného prostriedku nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy, ktorý je podmienkou podania ústavnej sťažnosti v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto sa táto lehota počíta od nadobudnutia právoplatnosti napadnutého uznesenia krajského súdu.

12. Napadnutý rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 7. marca 2022. Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola ústavnému súde doručená 19. apríla 2024, teda celkom zjavne po uplynutí lehoty dvoch mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu. Na základe uvedeného

ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako podanú oneskorene.

III.2. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces uznesením najvyššieho súdu:

13. Ústavný súd pravidelne v zmysle svojej stabilnej judikatúry zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolanie konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Zároveň je možné doplniť, že posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom nemôže viesť k záveru o porušení práv sťažovateľky v prípade, ak bolo toto posúdenie vykonané v súlade so zákonom (I. ÚS 533/2022).

14. Na tomto mieste je možné uviesť, že dovolací súd dovolanie odmietne, ak nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolania. Medzi jednu z týchto podmienok patrí práve to, že musí byť podané oprávnenou osobou.

15. Po preskúmaní napadnutého uznesenia a dôvodov na odmietnutie podaného dovolania sťažovateľky v ňom uvedených s poukazom na v ústavnej sťažnosti uplatnené námietky sa ústavný súd prikláňa k správne vyhodnoteniu otázky, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vyznelo v prospech sťažovateľky, keď žaloba priamo a konkrétne smerujúca proti sťažovateľke bola zamietnutá. Išlo teda nepochybne o objektívnu skutočnosť, že sťažovateľka ako strana v spore rozhodnutím vo veci samej neutrpela ujmu na svojich právach. Inými slovami, podstatné a rozhodujúce je, že právne účinky rozhodnutia nezhoršili jej právne postavenie ani zúžením jej práv, ani rozšírením jej povinnosti. Naproti tomu presvedčenie sťažovateľky, že (len) zastavenie konania z dôvodu prekážky rozsúdenej veci na účel zamedzenia podávania ďalších totožných žalôb predznamená jej úspech v konaní (resp. rozhodnutie v jej prospech), vyznieva skôr hypoteticky, keďže svoju domnelú ujmu odvádza od budúcej skutočnosti, ktorým je ďalšia procesná iniciatíva žalobcu.

16. Sťažovateľka nemohla dôvodne očakávať iný postup ako ten, ktorý v jej prípade aplikoval najvyšší súd. Ak za danej procesnej situácie zasadenej do súčasnej normatívnej úpravy najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol postupom podľa § 447 písm. b) CSP ako dovolanie podané neoprávnenou osobou (sťažovateľka podala dovolanie proti výroku, ktorým bola žaloba protistrany zamietnutá), nemožno v postupe najvyššieho súdu identifikovať také nedostatky, ktoré by mohli vec sťažovateľky posunúť do roviny ústavno-súdneho prieskumu.

17. Najvyššiemu súdu a jeho právne záveru odôvodnenému v napadnutom uznesení tak nie je z ústavného hľadiska čo vytknúť a ústavný súd je povinný v tomto prípade odmietnuť ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky v nej obsiahnutými, keďže rozhodovanie o nich je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody.

III.3. *Obiter dictum*:

18. Nevytvorenie procesnej prevencie proti porušeniu princípu právnej istoty opakovaným prejednaním a rozhodnutím predmetného sporu (pri totožnosti subjektov a totožnosti samotnej veci) a vyjadrenie obavy z vytvorenia precedensu, ktorý umožňuje žalobcovi v budúcnosti podávať

d'alsie totožné žaloby, predstavuje rozhodujúcu námietku, s ktorou sa sťažovateľka nástojčivo obrátila na ústavný súd. Vzhľadom na uvedené ústavný súd z pozície ľudsko-právneho súdneho orgánu a v záujme materiálnej ochrany práv využije priestor v tejto časti uznesenia a k tejto námietke sa vyjadrí.

19. Nastolenou témou je opakované rozhodovanie v tej istej veci, ktorú posúdil okresný súd pri (nespornej) totožnosti subjektov a (spornej) totožnosti predmetu rôzne: kým okresný súd v konaní pod sp. zn. 9C/126/2016, zvyrazňujúc iné žalované obdobie, spor prejednal a rozhodol *meritórne* (zamietnutím žaloby), tak v ďalšom konaní pod sp. zn. 34C/72/2023 považoval časové obdobie, za ktoré si žalobca uplatnil žiadaný nárok, za irelevantné a, identifikujúc neodstrániteľnú procesnú podmienku konania, rozhodol *procesne* (konanie zastavil). Hoci nie je ambíciou ústavného súdu vstupovať na pôdu všeobecných súdov, a ani mu to neprináleží, keďže netvorí súčasť sústavy všeobecného súdnictva, a ani nie je jeho úlohou zjednocovať rozdielnu rozhodovaciu prax všeobecných súdov, po oboznámení sa s odôvodnením oboch rozhodnutí toho istého okresného súdu možno konštatovať, že obidva prístupy (meritórny a procesný) pri rozhodovaní o nelegitímnej žiadosti žalobcu o poskytnutie petitórnej ochrany sú zásadne prípustné a ústavnokonformné.

20. Odhliadnuc od oneskorene podanej ústavnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu (por. bod 12 tohto uznesenia, *pozn.*), bolo by v rovine ďalších hypotetických úvah úplne nadbytočné, nehospodárne či dokonca kontraproduktívne (predovšetkým vo vzťahu k nastolenému stavu právnej istoty právoplatným rozhodnutím vo veci samej) vyhovieť petitu ústavnej sťažnosti a aktivovať kasačnú právomoc ústavného súdu voči dotknutým rozhodnutiam všeobecných súdov (por. bod 2.2. tohto uznesenia, *pozn.*). Tieto sú výsledkom komplexnej činnosti, pri ktorej okresný súd posudzoval žalobný návrh so zreteľom na skutkový stav zistený dokazovaním, spor právne posúdil a dospel k odôvodnenému záveru, že táto konkrétna vec súdnu ochranu nepožíva. Zrušenie týchto rozhodnutí by bolo nepochybne aj v rozpore s princípom racionality (m. m I. ÚS 68/2022, I. ÚS 12/2022), keďže ich zrušenie len pre účely sťažovateľkou preferovaného zastavenia konania by nebolo spôsobilé akokoľvek zlepšiť právne postavenie sťažovateľky, ktorá bola v spore plne úspešná.

21. V načrtnutom kontexte nemožno opomenúť zaujímavý myšlienkový vklad sudcu k otázke opakovaného rozhodovania v tej istej veci v konaní vedenom pod sp. zn. 34C/72/2023 a ambiciózny právny záver o porušení práva sťažovateľky na právnu istotu. Hoci ide o procesné rozhodnutie, v ktorom sa súd nezaoberal materiálным predmetom sporu v celej jeho šírke, text jeho odôvodnenia nie je popisný ani formálny, ale naopak, obsahuje konkrétne skutkové okolnosti prípadu (aj v kontexte predošlých konaní vedených na okresnom súde), ktoré racionálne opodstatňujú aplikáciu tohto procesného postupu. V zásadne nemožno vylúčiť, že v prípade ďalšieho bezúčelového, formálneho či zjavne bezúspešného uplatňovania práva zo strany žalobcu voči sťažovateľke v totožnej veci (v prípade, ak nedôjde k zmene skutkových okolností vymedzených v predošlých žalobách) bude línia procesného rozhodovania z dôvodu prekážky rozsúdenej veci dominovať.

22. V tomto smere možno identifikovať vzájomnú funkčnú a teleologickú koexistenciu princípu právnej istoty, ktorý v čl. 2 CSP chráni a reprezentuje predvídateľnosť procesu a výsledku súdneho rozhodovania a princípu zákazu zneužitia práva, ktorý v čl. 5 CSP implicitne bráni zahlcovať súdy ďalšími žalobami, o ktorých možno v kontexte princípu právnej istoty legitímne predpokladať,

že budú neúspešné. Právna istota tak nepochybne nachádza svoju právnu reflexiu aj v princípe zákazu zneužitia práva. Ku konkrétnej obave sťažovateľky prezentovanej v tejto ústavnej sťažnosti, aby súdy o ďalších nelegitímnych žalobách žalobcu (ktorý už o súdnu ochranu v minulosti neúspešne žiadal) v budúcnosti meritórne nerozhodovali, možno z pozície ústavného súdu uviesť, že práve posledné rozhodnutie okresného súdu z 3. apríla 2024 účinne poskytlo ochranu aj pred prípadným zneužívaním súdnej moci zo strany žalobcu.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. júna 2024

Miloš Maďar
predseda senátu